

Bladgroen

is een uitgave van de

Milieuvereniging Land van Cuijk

Bladgroen met o.a.:

Biologische boeren

Natuurinclusieve landbouw

Reactie op rapport WUR

Winter

*Milieuvereniging Land van Cuijk ...
 bezig voor een beter milieu*

INHOUD

- 3** Voorwoord
- 4-8** Biologische boeren
- 8-9** Colomn: De wet vd Remmende Voorsprong
- 10-11** Kledingbewustzijn kan veel bossen redden
- 12-14** Maasheggen een bron van biodiversiteit
- 15** De farce van de kalenderbouw
- 16** Column: Onze eigen omgeving
- 17-18** Natuurinclusieve landbouw
- 19-22** Reactie op rapport WUR
- 23-25** De kievit als spiegel voor de mens
- 26-27** Koetje Boe
- 28-29** Collage Boerenbond Wanroij
- 30** Colomn: Elke mening telt
- 31-32** Het duurzaamheidsdenken bij grote bedrijven
- 33-35** Waar zijn we mee bezig?

Blad**groen**
is een uitgave van **de Milieuvereniging Land van Cuijk**

COLOFON

***BLADgroen** is het verenigingsblad van de Milieuvereniging Land van Cuijk. Het informeert leden en anderen over natuur en milieu in de ruimste zin. Het verschijnt in een oplage van circa 250 stuks.*

Redactie BLADgroen:

bladgroen@mlvc.nl
Wygard Braspenning
Jan Reijnen.

BLADgroen verschijnt in principe drie maal per jaar. Kopij dient verband te houden met 'natuur en milieu in de ruimste zin des woords' in het Land van Cuijk. Iedereen kan artikelen aanleveren; de redactie bepaalt of de artikelen geplaatst worden en/of deze in overeenstemming zijn met het huishoudelijk reglement van BLADgroen. Teksten in deze Bladgroen kunnen, met bronvermelding, overgenomen worden.

Opmaak en druk : dot-Kom Design

Dagelijks bestuur:

Theo Wijnhoven, voorzitter
Jan Reijnen, secretaris
Harrie van de Wetering,
penningmeester ledenadministratie

Secretariaat MLvC:

Beerseweg 10, 5451 NS Mill.
Tel. (0485) 45 10 71
secretariaat@mlvc.nl

Banknr: NL85 TRIO 0197 9101 30

Lidmaatschap:

Het lidmaatschap bedraagt minimaal € 17,50 per jaar voor leden-abonnees. Voor elk volgend lid uit het gezin of andere samenlevingsvorm geldt een bedrag van € 2,50 per jaar. Het lidmaatschap kan ieder moment ingaan. De contributie wordt geheven vanaf de maand waarin men lid is geworden en is evenredig aan het aantal maanden van het jaar waarin men lid is geworden. Het lidmaatschap wordt automatisch voor een jaar verlengd, tenzij uiterlijk 30 november van het lopende jaar bericht van opzegging is ontvangen. Donateurs m/v, die minimaal € 17,50 betalen ontvangen ook BLADgroen. Aanmelden kan bij het secretariaat. De MLvC is aangesloten bij de Brabantse Milieu-Federatie (BMF) te Tilburg.

Voorwoord

In deze zeer goed gevulde Bladgroen komen diverse onderwerpen aan de orde. Zo is er een overzicht van de activiteiten die we ondernemen in het artikel “Waar zijn we mee bezig?”.

Over iets waar we in het verleden mee bezig zijn geweest, het verdwijnen van het boerenbondgebouw in Wanroij, staat een fotocollage in deze editie.

Daarnaast staan er artikelen in over (het herstel van) de biodiversiteit in het Maasheggengebied, over de duurzaamheidsregelgeving van (grote) bedrijven, over weidevogelbeheer en over de effecten van viscose.

Aan de landbouw zijn drie artikelen gewijd: een over natuurinclusieve landbouw, een ander over de (farce van de) ‘kalenderlandbouw’, en een derde is een reactie op het rapport van de WUR (Wageningen universiteit) over perspectieven op landbouw, voedsel en natuur.

Verder staat er een oproep in aan (collega-)schrijvers om zich te reflecteren op hun rol in de samenleving. En ten slotte staan er maar liefst drie columns in.

De redactie en het bestuur wensen u veel leesplezier, prettige kerstdagen en jaarwisseling, en een geweldig en groen 2024.

Jan Reijnen

Foto: Beregening

Biologisch boeren: investeren nieuwe manier van denken

In het voorjaar van 2008 werd in het ledenblad van de milieuvereniging uitgebreid aandacht besteed aan biologische landbouw. Sinds die tijd is de aandacht voor dat onderwerp alleen maar groter geworden. Een vraag is of er dus momenteel ook beduidend meer biologische boeren in het Land van Cuijk zijn dan 15 jaar geleden. En hoeveel boeren er in transitie zijn van gangbare landbouw naar een andere landbouwmethode.

Tekst: Kees de Bruijn

In Nederland zijn verschillende landbouwmethoden te onderscheiden, met grote verschillen in impact op klimaat en milieu. Voordat we het gaan hebben over biologische landbouw, eerst, ter vergelijking, hieronder enkele landbouwmethoden.

Gangbare Landbouw Omdat dit systeem uitgaat van maximale productie tegen zo min mogelijk kosten wordt dit intensieve landbouw genoemd. Dit wordt mogelijk gemaakt door schaalvergroting, export, effectieve landbouwtechnieken, en veevoerimport. De impact op natuur, milieu, klimaat, leefwereld en maatschappij is zeer groot en wordt niet in de voedselprijzen meegerekend.

Geïntegreerde landbouw Hier wordt productie met landschap- en natuurbeheer gecombineerd. De focus ligt op het herstellen van bodemkwaliteit, biodiversiteit en van de natuurlijke weerstand van gewassen en productiesystemen. De producten van deze methode voeren het keurmerk 'On the way to PlanetProof'.

Kringlooplandbouw Alle grondstoffen en eventuele reststromen worden zo veel mogelijk benut en hergebruikt binnen

de landbouw. Voor velen is kringlooplandbouw dé oplossing om de groeiende wereldbevolking te kunnen blijven voeden én tegelijkertijd klimaat, milieu en natuur minder te belasten. Kringlooplandbouw staat nog in de kinderschoenen en een keurmerk is er niet.

Natuurinclusieve landbouw Natuurinclusieve landbouw lijkt veel op kringlooplandbouw, maar richt zich meer op behoud van biodiversiteit in en om het landbouwbedrijf, met zorg voor water-, lucht- en bodemkwaliteit. En met aandacht voor een aantrekkelijk en toegankelijk landschap.

Regeneratieve landbouw Een productiemethode waarbij natuurlijke hulpbronnen worden versterkt in plaats van uitgeput. De methode richt zich vooral op verbetering van de bodemkwaliteit. Waar duurzaamheid vaak gaat over het verminderen van een negatieve impact, gaat regeneratie over het maken van een positieve impact.

Foto: Strokenlandbouw

in een

Voedselboslandbouw Een productievoedselbos is een wettelijk erkende landbouwmethode waar momenteel (ook op niet-professioneel vlak) veel belangstelling voor bestaat. Voedselbossen als verbindende schakel tussen landbouw en natuur en te vergelijken met permacultuur principes: wees goed voor de aarde, wees goed voor mensen en verdeel de overvloed. Agrarische voedselbossen kunnen bovendien beschouwd worden als een nieuw verdienmodel in de landbouw. In Land van Cuijk zijn geen productie-voedselbossen.

Biologische landbouw Biologische landbouw combineert de beste praktijken op milieugebied met een hoog niveau van biodiversiteit, instandhouding van natuurlijke hulpbronnen en strenge normen voor dierenwelzijn. Wat valt onder 'biologisch' is vastgelegd in wetgeving van de Europese Unie. Het is daarom een beschermde term, net als bio, eko, eco en organic. Het keurmerk is 'het groene blaadje'.

Zie voor de principes van biologische landbouw verder het kader bij dit artikel. De grootste stappen om schade aan klimaat en milieu te verminderen zet biologisch-dynamische landbouw. Er wordt holistisch gekeken naar de natuur en het boerderijleven waarbij alles met alles samenhangt. Met als grote aandachtspunten een levende bodem, vitale voeding, biodiversiteit, dierenwelzijn en landbouw van de toekomst. Producten zijn herkenbaar aan het Demeterkeurmerk, vooral te vinden in natuurwinkels.

Niet zichtbare duurzaamheid

Er zijn gangbare landbouwbedrijven die nog volop blijven inzetten op intensivering van hun onderneming. Er zijn echter steeds meer landbouwbedrijven die vrijwillig verduurzamen en minder milieuschade veroorzaken. Er zijn ook landbouwbedrijven die wel een milieuvriendelijke landbouwmethode gebruiken, maar geen (duur) keurmerk aanvragen. Zij komen dus niet voor in de tabellen van Skal. En er zijn netwerken van bedrijven die natuur-inclusief boeren. Ook hun producten zijn

Vier basisprincipes van biologische landbouw

Zorg staat voor het beschermen en koesteren van wat wij hebben, de planeet leefbaar en gezond houden, klimaatverandering tegengaan en de bodem verzorgen zodat toekomstige generaties ook nog (h)eerlijke producten kunnen verbouwen.

Ecologie staat voor het bevorderen van biodiversiteit, samenwerking met de natuur, kringlopen, water, bodem, planten.

Gezondheid gaat verder dan de gezondheid van de mens, het gaat ook over gezonde bodems, planten en dieren. Gezondheid is ook meer dan de afwezigheid van ziektes, het gaat over vitaliteit en levenskracht.

Eerlijkheid ofwel billijkheid staat voor wederzijds respect, eerlijke prijzen voor boeren, gerechtigheid in de keten waarbij elke schakel de waardering krijgt die haar toekomt.

Het moge duidelijk zijn dat biologisch veel verder gaat dan alleen een 'certificaatje'. Biologisch gaat over een heel systeem van begin tot eind, wat maakt dat biologisch onderdeel van de oplossing is voor de grote problemen van deze tijd.

Meer informatie

Er is op internet en in literatuur veel informatie te vinden over het thema 'biologisch'. Kijk bijvoorbeeld op de website van Bionext, de ketenorganisatie voor biologische landbouw en voeding (www.bionext.nl). Daar is heldere informatie te vinden over wat biologisch is, over de bijdrage die biologisch kan leveren aan maatschappelijke uitdagingen en aan welke regelgeving biologische ondernemers zich moeten houden.

niet door een keurmerk te herkennen. Data over duurzamere stappen of over de (verminderde) milieugevolgen zijn er echter niet. Een voorbeeld van een duurzaam landbouwbedrijf, maar niet gecertificeerd, is An't Hoag in Rijkevoort. Zie het kader bij dit artikel.

Een nadeel van duurzamere landbouwmethoden is dat de inrichting van Nederlandse landbouw hiervoor moet veranderen. Dat kost veel geld en tijd.

Biologisch boeren

Ondanks de toenemende aandacht voor biologische landbouw is het aantal gecertificeerde biologische land- en tuinbouwbedrijven in Nederland maar mondjesmaat gestegen. De laatste jaren is de toename elk jaar ongeveer 2%. Er zijn nu circa 2200 biologische boeren en tuinders in Nederland. Samen boeren ze op bijna 85 duizend hectare, dit is 5% van alle landbouwgrond in Nederland. Dit is bijna het minste van alle landen in Europa, maar de groei zet door.

Land van Cuijk van 2008 tot 2023

In het Land van Cuijk zijn momenteel circa 50 door de onafhankelijke organisatie Stichting Skal Biocontrole gecertificeerde biologische bedrijven. Daarvan zijn er **29 biologische landbouwbedrijven**. Dit is het drievoudige ten opzichte van 2008. De overige ondernemingen richten zich specifiek op dienstverlening, verwerking, handel, vervoer of opslag. Ook alle supermarkten zijn gecertificeerd.

Landbouwbedrijven in omschakeling

Stichting Skal Biocontrole houdt ook bij welke bedrijven in omschakeling zijn. Bedrijven die biologisch willen produceren zijn verplicht om een bepaalde periode volgens de normen van de biologische landbouw te werken,

An't Hoag

- Job en Freek Albers, Rijkevoort-de Walsert
Doeboerderij An't Hoag is een kleinschalige boerderij waar naast agrarische productie, zorg en begeleiding geboden wordt aan mensen met een hulpvraag. Een deel van de omgeving van de boerderij is omgevormd tot een voedsellandschap. Om de velden staan windkeringen en bossingels met kruiden, bessenstruiken, hoog- en laagstam vruchtbomen, heggen, een waterpoel, enz. Dit maakt tevens een microklimaat haalbaar. Hakhout wordt gebruikt in de eigen biomassa-installatie. Als mest wordt uitsluitend mest van eigen koeien, varkens en kippen gebruikt. Dit idee van natuurinclusieve landbouw is praktisch werkbaar en ingebed in het landschap.

Met ingang van dit jaar werden op 9,5 ha landbouwgrond 3000 bomen aangeplant en zo aan landschapsontwikkeling, landschapsbeheer en voedsel functies gedaan. De plannen van Albers passen uitstekend in de natuurvisie van de gemeente Land van Cuijk voor de periode 2024 tot en met 2030.

zonder dat zij hun producten als biologisch mogen verhandelen. Deze bedrijven worden aangeduid als 'bedrijven in omschakeling'. De duur van dit traject is afhankelijk van de activiteit(en) van het bedrijf en kan tot 3 jaar duren. De monitoring van het omschakeltraject en de uitgifte van het certificaat doet Skal. Pas als het bedrijf is gecertificeerd, kunnen producten als biologisch worden verkocht.

Bovendien, en vooral, kan de transitie van de landbouw niet los gezien worden van de transitie in het landelijk gebied. Hoeveel bedrijven in Land van Cuijk in omschakeling zijn (en hoe groot het landbouwareaal is) kon de redactie van Bladgroen niet achterhalen.

In het Land van Cuijk

In 2008 stonden op de lijst van de controlerende instantie negen biologische landbouwbedrijven in het Land van Cuijk: Bronlaak in Oploo, De Cinquant in Haps, Cuppen in Beers, Lamers in Vierlingsbeek, Hazelbroek Hoeve in Overloon, De Princepeel in Wilbertoord, het Volle Leven in Vortum-Mullem, Jaap Melgers in Mill, Jansen-de Langen in Linden. Momenteel zijn er dus 29:

- Bronlaak - Tuinderij De Kiem in Oploo
- De Cinquant - Familie Van de Groes in Haps
- Lamers in Vierlingsbeek
- De Schutkooi - Eric Lamers in Vortum-Mullem
- Hazelbroek Hoeve in Overloon
- In het Volle Leven in Vortum-Mullem

- Tongelaar – Jaap Melgers in Mill
- Jansen-de Langen in Linden
- De Water Tuin - Gaveshi Reus in Groeningen
- Ecologisch landbouwbedrijf H. Cuppen in Beers
- Eko Shii-Take in Overloon
- Van Raaij EKO in Haps
- Van der Ven in Westerbeek
- Waterschap Aa en Maas in Cuijk
- De Ram Mill in Mill
- Gerrits en De Haas in Oploo
- Genson Quality Plants in Westerbeek
- Firma Takken in Oeffelt
- Freedom Farms in Mill
- Zorgboerderij 't Spiek in Rijkevoort
- Claassen in Beers
- SLS Brienens Beheer in Beugen
- André Ebben Boomteelt in Cuijk
- B.J. Derks in Escharen
- Rovabo - Maarten Robben in Haps
- Pluimvee/landbouwbedrijf Nooijen in Langenboom
- Veehouderij Pierre Janssen in Linden
- Verhofstad Agro in Vierlingsbeek
- BrabantHop in Wilbertoord

(de gegevens zijn afkomstig van de website Skal.nl).

'Bio in onze Buurt' Samen met De Korenbloem, Natuurvoedingswinkel in Boxmeer en Groenings Hofke, ambachtelijke fruitverwerking in Groeningen, hebben vijf biologische land- en tuinbouw ondernemingen zich sinds kort verenigd in de organisatie 'Bio in onze Buurt'.

Deze initiatiefgroep van biologische ondernemers (boeren-telers, handverwerking en winkels) in gemeente Land van Cuijk wil krachten bundelen vanuit de doelstellingen 'Verbreden, verdiepen en verbinden'. 'Bio in onze buurt' benadrukt ook een herwaardering voor het lokale, met gezond, vers, voedsel dat dichtbij geproduceerd wordt en verkrijgbaar is.

De achterliggende gedachte van de initiatiefgroep 'Bio in onze buurt' is ook dat zij de overtuiging hebben dat een transitie naar een toekomstbestendig, gezond en eerlijk voedselsysteem broodnodig is. Dat kan alleen succesvol zijn als iedereen in de keten niet alleen wordt meegenomen maar vooral ook verbonden is met elkaar. Zij hebben het dan over de verbinding tussen boer en burger, tussen biologisch en gangbaar, jong en oud, consument en bezorgde burger, gemeente en bewoner, voedselproducent en natuurbeheerder.

Zie verder: www.bio-lvc.nl.

De toekomst Vergeleken met andere sectoren in economisch Nederland is de landbouwsector als geheel weinig vernieuwend. In Noord-Brabant nog minder (WUR onderzoek). Een vergelijkbaar beeld doet zich voor bij het aandeel 'biologisch'. Dat kan te maken hebben met

de druk op de agrosector vanuit landelijk en provinciaal beleid om tot een meer duurzame bedrijfsvoering te komen. Die druk kan in Noord-Brabant (en Land van Cuijk is daar onderdeel van) sterk worden gevoeld en kan als bedreigend worden ervaren. Als reactie daarop kan dan angst of weerstand tegen vernieuwingen vanuit de buitenwereld ontstaan.

(zie Farmers Defence Force en de aanhang voor BoerenBurgerBeweging).

Een alternatieve aanpak kan alleen succesvol zijn als de landbouwsector zelf het initiatief neemt en zelf vernieuwing aanjaagt. Er zijn waarschijnlijk meer boeren met vernieuwing bezig dan we weten, ieder op hun eigen manier. Een deel van die vernieuwende boeren heeft zich verenigd onder de vlag van Caring Farmers, een breed samenwerkingsverband van natuurvriendelijke boeren.

Of, zoals in 2008 een biologische boer in het blad van de milieuvereniging zei: “Boeren die durven kunnen een verandering op gang brengen en een bijdrage leveren aan duurzame landbouw”.

Bij reacties op een artikel als deze in Bladgroen komen altijd reacties over het landbouw-verdienmodel naar voren. Want biologische landbouw zou geen verdienmodel voor de agrarische industrie zijn. Zo'n reactie is enerzijds logisch, maar het gesprek zal nu toch echt verlegd moeten worden naar wat nodig is voor de overleving van mens en aarde.

De Wet van

Door Wygard Braspenning

De wet van de remmende voorsprong is een fenomeen dat door Jan Romein in augustus 1935 is beschreven in zijn essay “De dialectiek van de vooruitgang”, in het tijdschrift Forum¹. Het fenomeen is in tal van omgevingen toepasbaar. Het geldt voor bedrijven, maar ook voor iedere andere organisatievorm.

De wet stelt dat een voorsprong op een bepaald domein er vaak toe leidt dat er weinig stimulans is om verdere verbetering of vooruitgang op te zoeken, zodat men vroeg of laat wordt voorbijgestreefd. Men wordt als het ware door de voortdurend veranderende werkelijkheid ingehaald. Door zich daar niet van bewust te zijn en zich niet tijdig de vraag te stellen hoe de stand van zaken zich verhoudt tot de veranderde werkelijkheid, wordt men geremd om nog verder te gaan, om in beweging te blijven en wordt vooroplopen onherroepelijk op enig moment achteraan hobbelen.

Een duidelijk voorbeeld komt uit het bedrijfsleven. De Europese auto-industrie verzuimde jaren geleden om betaalbare elektrische auto's te produceren ook voor de minder bedeelden. Men produceerde uitsluitend voor de zakelijke markt, dus in het duurdere segment. China is momenteel in dat gat aan het springen. De krampachtige reactie, die je overigens kon verwachten, is: importheffingen op elektrische auto's uit China. Gevolg: importheffingen door China op producten uit de Europese Unie. Dweilen met de kraan open. De verdenking dat de Chinese auto-industrie gespekt wordt met staatssubsidie is niet meer dan een vermoeden en tot nu toe nooit bewezen. Zo leidt je de aandacht af van de werkelijke oorzaak van de achterstand: het veel te traag reageren op veranderingen in de markt.

Een ander voorbeeld van de werking van de Wet van de Remmende Voorsprong is de heisa die is ontstaan in de Partij voor de Dieren. Het oude bestuur, dat voor een flink deel bestond uit de oprichters van de partij op 28 oktober 2002 of uit mensen die sterk gelieerd waren aan diezelfde oprichters, haalde Esther Ouwehand van de lijsttrekkerpositie voor de volgende verkiezingen (over 2 maanden; deze column is geschreven eind september 2023). Met beschuldigingen over integriteitschendingen van haar kant. Al weken lang niet bekend, noch hard gemaakt. Al eerder, bij eerdere gemeenteraadsverkiezingen, probeerde dit oude bestuur centraal voor te schrijven dat de gekozen kandidaten van

¹ Er zijn anderen die zeggen dat het de befaamde econoom Jan Tinbergen was die het eerst met de term op de proppen kwam

COLUMN:

de Remmende Voorsprong

de PvdD nergens, in geen enkele gemeenteraad, deel mochten nemen aan een bestuurscoalitie. In een aantal plaatsen deden gekozen kandidaten dat toch, omdat zij van mening waren dat dit per gemeente tijdens de coalitievorming bekeken moest worden en dat ook compromissen sluiten tot positieve resultaten kan leiden op de gebieden die voor de PvdD van grootbelang zijn.

Je kunt hier niet aan de indruk ontkomen dat een aantal oprichters van de partij hun hakken in het zand hadden gezet en hun ogen gesloten voor de veranderde en veranderende werkelijkheid. De perfecte illustratie van wat de wet van de remmende voorsprong in de praktijk betekent. In dit geval: stilstand (wat vaak de bedoeling van remmen is, trouwens).

Ook in onze eigen milieuvereniging speelt de wet van de remmende voorsprong een rol. Je hoeft in een bestuursvergadering maar even rond je heen te kijken, en je ziet voor het overgrote deel mannen van (ruim) boven de 60. Dat alleen al betekent dat we als vereniging langzaam aan het uitsterven zijn. In het verleden is er, o.a. door mij, bij herhaling op aangedrongen om tijd en ruimte te maken voor een vorm van herbezinning. Maar dat is er nooit van gekomen: te druk, druk, druk met de lopende zaken.

zijn we in feite bezig onszelf overbodig te maken. Tenzij je denkt dat, als je het probleem van de uit zijn voegen gebarsten veedichtheid in onze regio oplost, het probleem van de klimaatverandering is opgelost. En dat gelooft natuurlijk niemand. Een ander probleem dat in verenigingen als de onze speelt, is het feit dat we een club van vrijwilligers zijn. Vrijwilligerswerk is niet vrijblijvend. Je verbindt (of: committeert) jezelf met de vereniging en het werk dat je daarvoor verricht. Maar het stelt wel eisen aan de wijze waarop je met elkaar omgaat. De meeste leden zijn mensen met veel en lange ervaring met het dragen van verantwoordelijkheid, bv. vanuit hun werk (voordat ze met pensioen gingen). Dat vereist veel tact van de 'voortrekkers' in de vereniging. Als je mensen bereid vindt om bepaalde taken uit te voeren, dan delegeer je die taken en de bijbehorende verantwoordelijkheid. Het is uitermate contra-

“De dialectiek van de vooruitgang”

En die lopende zaken zijn dezelfde gebleven als, pakweg, 15 à 20 jaar geleden. En misschien wel langer, maar toen was ik nog geen lid. Het is volstrekt begrijpelijk dat de klemtoon in de beginjaren van de vereniging op de urgente zaken in onze regio lag. En daar moeten we dan ook zeker mee doorgaan. Maar dit is een en-en verhaal, geen of-of. De werkelijkheid, ook die van de klimaatverandering, verandert voortdurend, en al zeker het bewustzijn van de mensen. Klimaatactivisme is per definitie een mondiale zaak. De beslissingen die er toe doen, komen uit New York (het IPCC) en uit Brussel, de Europese Unie. Of dat met Wopke Hoekstra als commissaris klimaat ook nog zo zal zijn, valt te bezien. Het besef is de laatste tien jaar gegroeid dat de transitie naar een duurzame economie alleen succesvol kan zijn als iedereen, ook de mensen met weinig geld, mee kunnen komen. Dat het ook een proces van omdenken is: welke offers op het gebied van welvaart zijn wij bereid te brengen? Wat hebben we echt nodig om ons eigen welzijn te bevorderen? Dat heeft het bewustzijn en de inzet van de milieubeweging aanzienlijk verbreed.

Ik zie dat bewustzijn niet, of in elk geval veel te weinig, in onze vereniging. Er is op dit gebied sprake van stilstand. En dus worden we door de werkelijkheid, die altijd in beweging is, ingehaald en

productief om dan een beveltoon aan te slaan. Dat roept weerstand op en komt de samenhang in je vereniging niet ten goede. In het uiterste geval leidt dat tot afhaken. Ik voorspel dat er op deze alinea reacties komen - al of niet uitgesproken - in de trant van: je moet niet de vuile was buitenhangen in een blad dat naar alle leden gaat. Mijn tegenreactie: wij verwachten van onze overheid dat ze duidelijk, open en eerlijk ('transparant') is en geen zaken onder pet houdt. Zullen we daar zelf dan nu ook maar mee beginnen? Kritiek (in de oorspronkelijke betekenis: onderscheid maken tussen wat recht en krom is, enz.) is van levensbelang voor iedere organisatievorm. Als je die wegmoffelt, dan loop je het risico dat het tot stilstand leidt. En dat is uiteindelijk de dood in de pot.

Kledingbewustzijn kan veel bossen redden

Viscose behoort tot de vijf meest gebruikte materialen wereldwijd. Momenteel worden er per jaar meer dan 70 miljoen bomen gekapt om er viscose, zoals textiel, van te maken. Het aantal gekapte bomen voor viscose stijgt jaarlijks met minimaal 5%.

Door Kees de Bruijn

Viscose is niet-duurzaam

De garens van viscose-textiel worden gemaakt van cellulose uit bomen. Bij dit proces worden veel chemicaliën gebruikt, zoals koolstofdioxide. Deze stof komt na de productie via het afvalwater in het milieu terecht, want het chemische water wordt niet herbruikt.

Viscose is biologisch afbreekbaar en wordt dus gemaakt van hernieuwbare grondstoffen, namelijk van cellulose. Maar onderzoeken wijzen uit dat een groot deel van het hout dat wordt gebruikt voor viscose uit bedreigde oerwouden komt.

Viscose doet het met deze eigenschappen niet veel beter of slechter dan bijvoorbeeld katoen (groot land-, pesticiden- en waterverbruik) of polyester (micro plastics wordt plastic soep).

Iets duurzamere viscose

Er is ook een duurzamer alternatief: EcoVero. De stof wordt ook gemaakt van hout, maar wel gecertificeerd hout. Daarnaast worden de chemicaliën, waarmee het hout tot pulp wordt omgezet, hergebruikt. Ook zorgt de productie van EcoVero, in vergelijking met de productie van 'gewone' viscose, voor 50% minder CO₂ uitstoot (de uitstoot van de kledingindustrie is gelijk aan de uitstoot van de luchtvaart en scheepvaart samen) en wordt de helft minder water en energie verbruikt. Het bleekproces van de pulp is bovendien vrij van chlorine.

Tencel en Lyocell

Steeds vaker komt ook kleding van tencel of lyocell op de markt; een materiaal gemaakt van beukenhout, sparrenhout, berkenhout (vooral uit Oost Europa) of van eucalyptusbladeren uit Zuid-Afrika (FSC gecertificeerd) of monoculturen in Portugal (niet FSC-gecontroleerde teelt).

In Zuid-Portugal bestaat meer dan 50% van het binnenland uit eucalyptusplantages. Dat zijn enorme monoculturen die de grond uitputten en veel grondwater (dat daar erg schaars is) verbruiken. Daarnaast is eucalyptus een van de meest brandbare boomsoorten omdat ze olie bevatten. De lokale bevolking heeft niet heel veel profijt van de plantages, want de meeste plantages zijn in handen van Nederlanders en Spanjaarden. Veel eucalyptus van deze plantages wordt ook gebruikt voor printerpapier en wc-papier fabricage. Tencel voldoet aan een zero-waste productieproces. Lyocell meestal niet. Tencel uit Zuid-Afrika is 100% vrij van pesticiden, sweatshops, kinderarbeid, slaafgemaakten en oneerlijke handel. Veel viscose komt ook uit China, deels van bamboe afkomstig, maar vanaf 2010 voorzien Canada, Indonesië en Brazilië in ongeveer twee derde van China's import van oplossende houtpulp voor viscose. In China werken ruim 10 miljoen mensen in de textielindustrie.

5% van al het gestorte afval wereldwijd bestaat uit textiel. Textielverven zijn verantwoordelijk voor 20% van de jaarlijkse watervervuiling door industrieën. Niet-verkochte kleding uit de fast-fashion sector (het derde deel) wordt niet gerecycled, maar verbrand.

Koop minder vaak kleding Fast-fashionmerken gebruiken vaak een goedkope viscose voor hun goedkope kleding. Maar liefst 30% van het hout gebruikt voor viscose, door onder andere H&M en Zara, komt uit bedreigde bossen. Het duurzaamheidsvraagstuk is amper doorgedrongen bij modebedrijven. De toeleveringsketen van kleding werkt als een goederenmarkt en is niet transparant. Een oplossing om bomen te sparen: geloof niet te snel de 'green-washing' praatjes van kledingmerken. Koop minder vaak kleding en minder wegwerpkleding. Kies voor duurzame kwaliteit boven trendy kwantiteit en kies onderhoud en herstel boven vervanging.

Op bossen gebaseerde stoffen vertegenwoordigen 5% van de totale kledingindustrie van ongeveer 1 biljoen euro (een miljoen keer een miljoen). Naar verwachting wordt de komende 20 jaar de vraag naar oplossende pulp afkomstig van bomen verdubbeld (dus een stijging tot 100 miljard euro).

Wilt u GRATIS op de hoogte gehouden worden van de laatste regionale natuur- en milieu nieuwtjes?

Bezoek onze website

www.mlvc.nl

Maasheggen een bron van Biodiversiteit

Door Marius Grutters

Geheel herziene uitgave: De Maasheggen, Parel van mens en natuur

Rond 17 november verschijnt mijn boek: De Maasheggen, Parel van mens en natuur. Sinds de uitgave van de eerste druk (2011) is er zoveel veranderd in de Maasheggen dat een gehele herziening op zijn plaats is. Het boek beschrijft de ontwikkeling van de Maasheggen van oerbos tot heggenlandschap met haar rijke flora en fauna en een cultuurhistorische rijkdom. Helaas is er veel van deze rijkdom verloren gegaan. Grote delen van de Maasheggen hebben te lijden van het intensieve landgebruik en het natuur-onvriendelijk beheer. Gelukkig heeft er zich een voorzichtig herstel ingezet, waaronder de terugkeer van verloren soorten. Het boek is verkrijgbaar bij mij via m.grutters@hccnet.nl en bij de boekhandel in de regio.

De afgelopen 20 jaar heb ik literatuur- en veldonderzoek gedaan naar heggen en het omringende landschap in relatie tot de biodiversiteit. De uitkomst daarvan was dat heggen zeer belangrijk zijn als voedselbron en leefgebied voor vogels en andere dieren. Het blijkt ook dat er enorme verschillen bestaan. Dit hangt voornamelijk af van het beheer van de heggen, bodem en het omringende landschap. Nog te vaak worden heggen elk jaar geknipt, waardoor hun bijdrage aan de biodiversiteit gering is. Dit was voor mij aanleiding om deze kennis, o.a. opgedaan op mijn landgoed Limosa, te delen met de lezers van Bladgroen.

Landgoed Limosa

Op mijn landgoed Limosa heb ik een speciale inrichting en beheer toegepast met als doel het herstel van het heggenlandschap en van leefgebieden voor bedreigde planten en dieren. En daarmee ook het herstellen van biodiversiteit. Meer voedsel, veiligheid en nestgelegenheid is hierbij het belangrijkste motto. Het betreft een NSW-landgoed (Natuurschoonwet) van ca. 12 ha, dat gelegen is in de Maasheggen te Oeffelt. Dat dit natuurherstel daadwerkelijk geleid heeft tot herstel van een aantal voorheen uitgestorven soorten blijkt uit de terugkeer van de grauwe klauwier, geelgors en de boomkikker. In 2023 waren er aanwijzingen van een broedgeval van de grauwe klauwier op het landgoed, het eerste sinds ruim 50 jaar in de Maasheggen. Ook zijn dankzij het uitgekende beheer een aantal eertijds algemene maar nu zeldzame soorten als de zomertortel en ringmus behouden

Foto1 Boomkikker - Foto 2: Zomertortel

gebleven voor de Maasheggen. Ook van minder algemene broedvogels zoals de roodborsttapuit, kneu, putter, gele kwikstaart, goudvink en gekraagde roodstaart werden op het landgoed broedterritoria waargenomen.

Bloemrijke graslanden

De bloemrijke graslanden op het landgoed vervullen op allerlei manieren functies voor de vogels en zijn daardoor van levensbelang voor de biodiversiteit. Er zijn gedurende het gehele seizoen voldoende bloeiende planten aanwezig die geschikt zijn als voedselbron voor de verschillende insectengroepen. Zaadeters profiteren gedurende het hele jaar van de beschikbaarheid van zaden. De grote beschikbaarheid van prooi maakt dat allerlei insectenetende vogels ook goed vertegenwoordigd zijn. Voor de grauwe klauwier, ringmus en patrijs bijvoorbeeld moeten er veel (grote) insecten beschikbaar zijn op het moment dat er jongen zijn.

Foto: Roodborsttapuit

Foto: Gele kwikstaart

Het beheer van maaien en afvoeren verlaagt de voedselrijkdom van de bodem en biedt aan de bloeiende planten de kans om te concurreren met de grassen. Een aantal dieren zoals grondbroeders en insecten kunnen hier hun levenscyclus voltooien. Daarnaast

worden niet alle percelen tegelijkertijd gemaaid of worden percelen strooksgewijs gemaaid zodat er altijd bloeiende planten aanwezig zijn voor o.a. vogels, vlinders en bijen. In 2023 broedde een gele kwikstaart in een van die stroken. De vogel kon daar zijn jongen grootbrengen omdat de strook waarin zij broedde gespaard werd bij het maaien.

Faunarijke akkers

De akkers worden jaarlijks ingezaaid met een graankruidentmengsel. De kruiden en het graan leveren zaden in de zomer, herfst en winter voor de zaadeters onder de vogels zoals de zomertortel, geelgors, kneu, ringmus en patrijs. Daarnaast richt ik een akkertje speciaal in voor de zomertortel, die daar dankbaar gebruik van maakt. Ik heb afgelopen broedseizoen 3 territoria van de zomertortel in de omgevingen van het landgoed vastgesteld.

Beheer van heggen en het omringende landschap

Het beheer van de heggen in samenhang met het omringende landschap is alles bepalend voor de biodiversiteit. De uitvoering van dat beheer heeft de eigenaar zelf in handen, dus ook de soortenrijkdom daarvan. Wil men de soortenrijkdom van heggen vergroten dan is het belangrijk eerst te weten welke functies bepalend zijn voor de biodiversiteit in en rond een heg. De geschiktheid van een leefgebied voor de fauna wordt bepaald door de 3 V's, namelijk: Voedsel, Voortplanting en Veiligheid. In dit artikel beperk ik me tot het beheer van het heggenlandschap in relatie tot de soortenrijkdom van vogels, maar dit is van toepassing op alle dieren en planten.

Voedsel

Maar weinig vogelsoorten halen hun voedsel voor 100% uit de heggen. Dat zijn er maar enkele, zoals de heggenmus. De meesten zijn ook aangewezen op het voedsel dat geboden wordt in het

omringende landschap, zoals brede mantels en kruidrijke zomen langs de heggen, de bloemrijke graslanden, vogelakkers en de poelen. Voorwaarde daarbij is wel dat deze landschapselementen op een zodanige wijze beheerd worden dat er ook daadwerkelijk voedsel te halen valt. Graslanden of kruidrijke zomen die weinig of niet bemest worden, minder vaak gemaaid worden en waarbij geen gebruik wordt gemaakt van bestrijdingsmiddelen bevatten veel bloeiende planten, diverse soorten grassen zijn insectenrijk. Insecten- en zaadetende vogels kunnen hier hun dagelijkse kost en die voor hun kroost gemakkelijk bij elkaar scharrelen. Kortom, een heggenlandschap zoals boven omschreven biedt een breed scala aan voedsel voor vogels die een compleet verschillende voedselhabitat hebben. Graan voor de geelgors, zaden van de paardenbloem voor de kneu, rupsen en spinnen voor de grasmus, meidoornbessen voor de kramsvogel, distelzaden voor de putter, slakken voor de lijster, oorwormen voor de merel, sprinkhanen en libellen voor de grauwe klauwier, muizen voor de steenuil en kleine vogels voor de sperwer.

Voortplanting en veiligheid

Meidoornheggen bieden uitstekende nestgelegenheid voor veel vogels. Goed beheerde heggen hebben een dichte structuur en zijn door hun stekeligheid geen gemakkelijk te nemen hindernis voor roofdieren. De hoogte en breedte van de heg is daarbij ook van groot belang. De meeste vogels bouwen hun nest op een hoogte van ongeveer 1 tot 1,50 meter. Een heg moet dus meer dan 2 meter hoog en breed zijn wil zij de vogel voldoende bescherming bieden. Deze nesthoogte geldt niet voor alle vogels. Sommige vogels maken hun nest heel dicht bij de grond, goed verscholen tussen de rijke ondergroei van bramen, hoge grassen en kruiden. Een grasmus, hij doet zijn naam eer aan, maakt zijn nest graag in de bundels hoog, overjarig gras dat in de onderste lage takken van een struik gegroeid is. Andere vogels stellen prijs op een hogere plek in een struik. De zeldzame

zomertortel broedt op enkele meters hoogte. Ook een ransuil, sperwer of torenvalk zit liever hoger in de struik. De ransuil en de torenvalk gebruiken vaak oude kraaien- en eksternesten.

Foto: Grasmus

Een heg met bomen biedt nog meer onderdak aan broedvogels. De grote lijster, de boomvalk, sperwer en torenvalk hebben er vaak hun nest. Worden daarnaast nog een aantal van deze bomen regelmatig geknot, dan stijgt het aantal broedvogels weer fors. Wie kent niet onze kleinste uil, de steenuil. Zonder deze knotbomen zou hij nooit zo talrijk geworden zijn in de Maasheggen. Ook andere holtebroeders, zoals de gekraagde roodstaart, de ringmus en vele meessoorten, hebben behoefte aan de holten die ontstaan zijn in de knotbomen door het inrotten van de snoeiwonden.

Het ideale heggenlandschap voor de biodiversiteit

Dit ideale heggenlandschap bestaat uit de afwisseling van kleine kruidrijke hooi- en weilandjes met drinkpoelen omzoomd door een fijnmazig netwerk van heggen met brede mantels van bijvoorbeeld bramen en kruidrijke zomen en (knot)bomen afgewisseld met enkele vogelakkertjes.

Of we een bepaalde soort wel of niet in een heggenlandschap aantreffen hangt geheel af van de beschikbaarheid van voldoende voedsel, nestgelegenheid, dekking en zangposten. Een soort zoals de heggenmus zal dit allemaal in de heg zelf vinden, terwijl anderen, zoals de grasmus, kneu en roodborsttapuit een nestplaats, dekking en een zangpost ervan nodig hebben. Deze vogels putten hun voedsel zoals rupsen, spinnen en zaden uit de omringende heggen en zaden- en insectenrijke velden of vogelakkers. De steenuil, ringmus en gekraagde roodstaart maken hun nesten in boomholtes, maar vinden hun voedsel meestal in de omringende weilanden of vogelakkers. De grauwe klauwier, een van de meest kritische struweelvogels, broedt in hoge en dichte heggen. Hij heeft behoefte aan een groot, permanent en veelzijdig aanbod van grote insecten en kleine gewervelde dieren die hij vindt rond poelen, bloemrijke weilanden en langs heggen.

De farce van de KALENDERLANDBOUW

Als mensen iets begrijpen, dan geloven ze het. Maar het hoeft niet te kloppen. Dat is de laatste maanden gebeurd met het begrip kalenderlandbouw. De bureaucratie in Den Haag krijgt de schuld, want “de natuur, zonneschijn en regenval, kun je toch niet toch niet in een kalender stoppen”. En dus krijgen de populistten gelijk. Maar hoe zit het?

Dat we een probleem hebben met stikstof is algemeen bekend. Meestal denken we daarbij aan de gasvormige verbinding, die ook de natuur in waait. Dan hebben we het over ammoniak. Maar ook nitraat is een stikstofverbinding en die vorm treffen we in te hoge mate aan in het oppervlaktewater. Nederland moet in 2027 voldoen aan de kaderrichtlijn water (KRW) en dat gaat bij lange na niet lukken. Daarom vraagt de overheid om na het hoofdgewas een vanggewas in te zaaien. Daarmee zou je het nitraat vastleggen in de plant, bijvoorbeeld een koolgewas, en zou het minder uitspoelen in de sloot. Maar dan moet dat vanggewas natuurlijk nog wel aanslaan en daarbij geldt de datum van 1 oktober. Dan moet het hoofdgewas geoogst zijn en het vanggewas erin. Die datum begint te wringen; de aardappelen werden wat later gepoot en groeien nog door na 1 oktober. Toch hebben biologische boeren daar geen last van.

Hoe komt dat? De reguliere aardappelteelt met kwetsbare rassen wordt veelvuldig met schimmelbestrijdend gif bespoten en

er is flink bemest. Die piepers krijgen een enorme boost, zeg maar doping en die zijn 1 oktober niet uitgegroeid. Biologische aardappelen van resistentere rassen die langzamer groeien, krijgen die doping niet en zijn 1 oktober uitgegroeid.

Wat gebeurt er nu als je pas na 1 oktober oogst? Het mag. De boer krijgt geen boete. De boeren mogen na 1 oktober het gewas oogsten, maar krijgen dan een korting op de stikstofgebruiksnorm van volgend jaar. Daar zit dus de crux. Afhankelijk van de werkelijke oogstdatum varieert dat tussen de 10 en 20%. Dat betekent dat ze het volgende jaar minder mest mogen uitrijden.

En dan zijn we weer aangeland bij het thema dat Nederland al decennia in de houdgreep houdt: MEST.

En weer wordt het beleid via een motie weer wat aangepast. Ook zegt men dat de doelen overeind blijven. De doelen die niet gehaald worden. Regeren blijft vooruit... schuiven.

- 1 <https://www.pbl.nl/publicaties/nationale-analyse-waterkwaliteit-0>
- 2 https://www.eerstekamer.nl/behandeling/20230912/motie_van_de_leden_van_campen_en/document3/f=/vm6fgeu2cqzj.pdf

COLUMN:

Onze eigen omgeving

Door Theo Wijnhoven

Mede dankzij de activiteiten van Extinction Rebellion is er veel publiciteit voor de problemen van ons milieu. Of komt het door het gedrag van ons weer dat deze zomer volledig onvoorspelbaar lijkt? In mijn beleving hebben de weermannen en- vrouwen in de media er nog nooit zo vaak naast gezeten met de voorspellingen. Of zijn het de weersextremen, waardoor zelfs New York onder water loopt? Voor sportliefhebbers is het wellicht leuk als record na record sneuvelt. Voor de weersomstandigheden vind ik persoonlijk het sneuvelen van al die records minder leuk. Het gedrag van het weer is niet één op één terug te voeren naar een veranderend klimaat. Maar de vele extremen in de wereld zijn dat wel. De klimaatverandering is onweerlegbaar aan de hand. De oorzaken daarvan zijn divers. Klimaat is altijd aan verandering onderhevig, we hebben tenslotte ook ijstijden gekend. Daarin vinden sommigen de rechtvaardiging van de bewering dat de mens er niks aan kan doen. U kent de benamingen wel: klimaatsceptici, klimaatontkenners. Dat er sinds het begin van de industriële revolutie 40% meer CO₂ en methaan in de atmosfeer zit, is een feit. Ze heten niet voor niks broeikasgassen, ze veroorzaken opwarming van onze atmosfeer. Daarom is er meer aan de hand dan een gewone klimaatverandering. Dat ieder van ons onderdeel van de oorzaak is, valt niet te ontkennen. In ons kleine Nederland lossen we de problemen die over onze gehele planeet gaan niet op. En dat ieders individuele activiteit weinig invloed heeft op wat er in de wereld gebeurt, is zeker waar. Daarvan maken sommigen gebruik om te stellen dat we er niks aan kunnen doen.

Het is zinvol om dicht bij huis beter om te gaan met het milieu, want het gaat om onszelf

Dat onze inspanningen om verbetering aan te brengen percentsgewijs maar voor een cijfer ver achter de komma het probleem oplossen. Het heeft weinig nut om daar over te discussiëren. Dat soort becijfering is maar waar je vanuit gaat en wilt horen en begrijpen. Het is een vorm van vluchten en dat is een menselijke primaire reactie. Maar vluchten kan niet meer. Kijk om je heen, naar onze eigen omgeving. Het wordt al vaker aangehaald: 25 jaar geleden zat je auto aan de voorkant vol met restanten van insecten als je een flinke rit had gemaakt. Die insecten zijn er blijkbaar niet meer. Het enige voordeel is dat je je auto minder vaak hoeft te wassen, autowassen is niet milieuvriendelijk. Maar insecten zijn weer voedsel voor andere dieren.

Ons ecosysteem wordt volledig uit balans gehaald. Daar spelen gewasbeschermingsmiddelen een rol in. Dat ze daarnaast ook bijvoorbeeld Parkinson kunnen veroorzaken, is volstrekt duidelijk. Onze eigen leefomgeving wordt aangetast. Alle inspanningen om beter om te gaan met ons milieu zijn zinvol. Je hoeft niet met Extinction Rebellion op de A12 te gaan liggen om je bijdrage te leveren. Natuurlijk moet er op wereldniveau actie zijn en op landelijk niveau. Het is zinvol om dicht bij huis beter om te gaan met het milieu, want het gaat om onszelf. Als je niet gelooft in verbeter de wereld begin bij jezelf, dan verbeter je in ieder geval onze eigen leefomgeving en gezondheid. Laat het dan maar ver achter de komma iets betekenen, voor ons zit het vóór de komma. En dat het geld kost? Als geld wordt uitgegeven zorgt het altijd op een andere plek weer voor inkomsten. Als het dan inkomsten zijn voor mensen die zich inspannen voor een beter milieu, vind ik het prima.

Natuurinclusieve landbouw

Door Theo Wijnhoven

Het begrip natuurinclusieve landbouw wordt veel gebruikt. Maar weten we met zijn allen wat het is? Zijn de verschillende betrokkenen het eens over de definitie van wat natuurinclusief is? Spreken we dezelfde taal als we het er over hebben?

Het ministerie van Landbouw, natuur en visserij gebruikt de term niet. Daar gaat het over toekomstbestendige landbouw en kringlooplandbouw. Dat geeft veel ruimte voor interpretatie maar wellicht is dat de bedoeling.

Onlangs kwam op het gemeentehuis de transitie van het landelijk gebied aan de orde. Daarbij leek het er sterk op dat natuurinclusieve landbouw vooral kan plaatsvinden op stukken grond die overblijven nadat de verschillende vormen van landbouw invulling aan de beschikbare grond hebben gegeven. Dan kan de eigenaar/ agrariër op zo'n overgebleven stuk grond natuurinclusief gaan werken. Dat zal onvoldoende inkomsten genereren zodat er via subsidies voldoende te verdienen is. Zo kun je het benaderen.

Op zoek op internet naar een definitie komen we onder andere de volgende tegen.

Wageningen University and research

Natuurinclusieve landbouw is een vorm van duurzame landbouw die uitgaat van een veerkrachtig voedsel- en ecosysteem. Wageningse wetenschappers kijken hoe landbouw kan samengaan met meer biodiversiteit, zoals bij bloemen- en kruidenrijk grasland. En hoe boeren beter beloond kunnen worden om hierin te investeren. Dit doen we onder meer door toekomstbeelden te schetsen die laten zien hoe voedsel geproduceerd kan worden binnen de grenzen van natuur, milieu en leefomgeving.

Verder op de site van de WUR:

Natuurinclusieve landbouw is een vorm van kringlooplandbouw die de biodiversiteit op en rondom het bedrijf benut en beschermt. Het produceert voedsel binnen de grenzen van natuur, milieu en leefomgeving.

Landbouw die de natuur als partner beschouwt kan een belangrijke bijdrage leveren aan het herstel van biodiversiteit. Dit herstel is hard nodig, zoals recentelijk geschetst door het IPBES 2019 (Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services; Intergouvernementeel Platform voor Biodiversiteit en Ecosysteemdiensten) en FAO2019 (Food and Agricultural Organization; voedsel- en landbouworganisatie van de VN). Voor versterking van biodiversiteit is een andere vorm van landbouw nodig, een landbouw die niet gericht is op topproductie, maar op kwaliteit van de productiemiddelen zoals de bodem, agri-biodiversiteit en landschap. Natuurinclusieve landbouw is een integrale aanpak waarbij de ondernemer optimaal gebruik maakt van, én zorgt voor de natuurlijke omgeving en dit integreert in de bedrijfsvoering.

Bij de natuur- en milieufederaties is de volgende definitie te vinden:

Natuurinclusieve landbouw is een vorm van landbouw die op alle fronten rekening houdt met de natuur, door deze niet alleen optimaal te gebruiken, maar ook te sparen en te verzorgen. Uiteindelijk moet dat leiden tot een landbouw die het milieu minder belast en zorgt voor verbetering van biodiversiteit op het land. Samen met bottom-up partners, agrarische collectieven, wetenschappers, natuurorganisaties willen we Natuurinclusieve landbouw in de provincies versnellen.

Bij de ZLTO vinden we:

Wat is Natuurinclusieve landbouw?

Natuurinclusieve landbouw is een manier van boeren waarbij gewerkt wordt binnen de grenzen van de natuur. Boeren waardoor de biodiversiteit, de rijkdom aan planten en dieren, toeneemt. En de boer moet natuurlijk financieel goed rondkomen.

De Provincie Noord Brabant heeft op haar site staan:

Wat is inclusieve landbouw?

Natuurinclusieve landbouw is een vorm van duurzame landbouw die uitgaat van een veerkrachtig voedsel- én ecosysteem. Deze maakt optimaal gebruik van de natuurlijke omgeving (het 'natuurlijk kapitaal') en integreert die in de bedrijfsvoering.

Wat vinden wij?

Het is niet zo moeilijk om nog andere opvattingen te vinden. Op diverse sites wordt er ingegaan op natuurinclusieve landbouw.

Uiteindelijk zijn biodiversiteit, een gezonde leefomgeving en ecosysteem de belangrijkste doelstellingen. De eerste zin van Wageningen University and Research is heel duidelijk. Dat moet betekenen dat bij de landbouw zorg voor de natuur een rol speelt. Soms door te beheren en soms door juist geen beheer toe te passen. Dat het veel verschillende vormen kan hebben, mag duidelijk zijn. Zeker is wat ons betreft dat de zorg voor de natuur landelijk moet kloppen en ook regionaal en plaatselijk.

Opvallend is dat de opvatting dat de boer er aan moet verdienen veelal aan de orde is. Laten we daar niet te veel aandacht aan geven. Dat we tot een landbouw moeten komen die niet schadelijk is voor onze leefomgeving is duidelijk. Dat moet de norm worden, overigens moet dat het streven zijn voor alle menselijke activiteiten. Dat onze ecologische footprint niet tot nul te reduceren is, snappen wij ook wel. Als we het hebben over natuurinclusieve landbouw dan ligt het voor de hand dat er beperkingen zullen zijn voor agrarische activiteiten. Jammer dat er direct vanuit de landbouwsector om geld gevraagd wordt. Soms is smeerolie nodig om een machine beter laat lopen. Dat we in onze samenleving niet steeds gecompenseerd worden als we moeten stoppen met schadelijke activiteiten, zullen we ons ook moeten realiseren.

OPROEP:

Theo Wijnhoven heeft aangegeven te stoppen als voorzitter van onze vereniging. We zijn dus op zoek naar een nieuwe voorzitter. Voelt u zich daartoe geroepen, laat het ons weten. Of denkt u iemand anders te kennen die daarvoor geschikt zou zijn, laat het ons dan ook weten; dan kunnen wij met die persoon contact opnemen.

Het bestuur van de Milieuvereniging Land van Cuijk

Reactie op rapport WUR

Door Geert Verstegen

De WUR (Wageningen University & Research) heeft onder de nieuwe voorzitter van de Raad van Bestuur Sjoukje Heimovaara een mooi rapport naar buiten gebracht: WUR-perspectieven op landbouw, voedsel en natuur¹.

Allereerst een korte samenvatting, die natuurlijk geen recht doet aan het hele rapport. Dus neem ook daar – desgewenst - kennis van. In het maatschappelijke debat over landbouw, voedsel en natuur gaat het vaak over het halveren van de veestapel en of we de stikstofdoelen in 2030 of 2035 moeten halen. Maar zijn dit wel de goede vragen? De WUR ziet zes dilemma's, gebaseerd op een veelheid van studies, waarbij men aandringt op een lange termijnperspectief voor de landbouw.

DILEMMA 1: Wat wordt de Nederlandse bijdrage aan de wereldvoedselvoorziening?

Tot 2050 zal de wereldbevolking naar verwachting groeien tot 9,7 miljard mensen (UN, 2022). Hoe kan deze groeiende bevolking gevoed worden en hoe doen we dat op een duurzame manier? Daarnaast lijden 800 miljoen mensen honger en 2,3 miljard mensen hebben nog geen voedselzekerheid. Nederland kan als een van de innovatiefste landen op het gebied van land- en tuinbouw en als belangrijke netto-exporteur van land- en tuinbouwproducten een belangrijke rol vervullen in de wereldvoedselvoorziening. Maar welke bijdrage willen we leveren aan de wereldvoedselvoorziening? Blijven we ons inzetten op de productie en export van producten of gaan we ons bijvoorbeeld nog sterker richten op uitgangsmaterialen en op de export van technologie, innovatie, kennis en productie in het buitenland?

DILEMMA 2: Dierhouderij in Nederland, wat is haar functie?

Blijven we met onze dierhouderij gericht op de Europese (en wereldwijde) vraag naar hoogwaardige eiwitten? Of worden onze dieren louter nog verwerkers van gras en reststromen? In het laatste geval stoppen we met de import van veevoer (soja, graan), waardoor de veestapel krimpt en het mestoverschot verdwijnt. Het draagt bovendien bij aan het behalen van de klimaatdoelen, maar dan is het wel nodig dat onze consumptie verandert met minder en in ieder geval ander vlees (zie dilemma 6). Anders exporteren we de klimaatimpact.

DILEMMA 3: Wat is de morele positie van dieren in onze voedselvoorziening?

Welke rechten kennen we dieren toe en in hoeverre mogen we dieren exploiteren voor onze voedselvoorziening en onder welke voorwaarden? Hoe ziet een dierwaardige veehouderijsector eruit?

DILEMMA 4:

Hoeveel van de toekomstige klimaat- en natuurdoelen willen we binnen Nederland halen?

Nederland heeft afgesproken om de emissies van broeikasgassen in de landbouw en industrie in 2050 drastisch te verlagen. Hoe gaat Nederland de dan nog resterende emissies compenseren om klimaatneutraal te worden? Voorts wil Nederland vanwege het Biodiversiteitsverdrag aanvullend natuurbeleid, zoals 30% beschermde natuur in 2030. Gaat Nederland veel extra bossen aanleggen en natuurgebied aanwijzen om deze beide doelen te halen of gaat Nederland als dichtbevolkte delta klimaat- en/of natuurdoelen uitruilen met andere landen? Zo is een uitruil denkbaar tussen Nederland (hogere landbouwproductiviteit) en andere Europese en overige landen (meer ruimte voor bossen) om samen de klimaat-, natuur- en voedseldoelen te halen, tegen lagere gezamenlijke kosten die rechtvaardig verdeeld kunnen worden. Of kiezen we, gezien de urgentie, sowieso voor een maximale inspanning ten behoeve van klimaat en natuur?

DILEMMA 5: Landbouw en natuur: scheiden of verweven?

Scheiden van grondgebonden functies (natuurgebieden naast hoogproductieve landbouw)vraagt om andere maatregelen en ruimtelijke ordening dan verweven (natuurinclusieve en regeneratieve landbouw) en heeft ook andere effecten op onder andere grondgebruik, (lokale en globale) biodiversiteit en productiviteit. Moeten we in Nederland toe naar een systeem waarbij we natuurgebieden beschermen en hoogproductieve landbouw bedrijven op andere gronden? Of zijn extensie-vere vormen van landbouw in combinatie met natuur een betere oplossing?

DILEMMA 6: Hoe sturen we op consumentengedrag?

Blijven we vasthouden aan relatieve keuzevrijheid in een markt waarbij nadelige natuur- en milieueffecten niet volledig in de voedselprijs worden verwerkt? Of gaan we de keuzevrijheid van de consument inperken en beïnvloeden om de natuur- en milieudoelen te halen en tegelijk de sociale ongelijkheid te bestrijden en gezondheid te verbeteren?

In het laatste geval betalen consumenten bijvoorbeeld een hogere prijs voor voedsel dat ongezond is en negatieve effecten heeft op milieu en leefomgeving en een lagere prijs voor voedsel dat gezond is en positieve effecten heeft op milieu en leefomgeving. Moeten we daar afspraken over maken in EU-verband? En mogen supermarkten dan nog steeds niet-duurzaam geproduceerd voedsel verkopen? En (in hoeverre) beperken we de keuze van de volgende generatie als we geen voedselbeleid formuleren?

De open deur

Het rapport deed me denken aan mijn jeugd. Wij woonden op “d’n Emmaus” tussen Langenboom en Zeeland. Met onze ouders, acht kinderen, 13 koeien, 50 varkens en 100 kippen. Begin november begin zestiger jaren kreeg ik de opdracht van mijn moeder om een roggebrood te laten wijden in de kerk te Sint Hubert; zij kwam daar vandaan. Bij thuiskomst moest ik zorgen, dat elk dier op onze boerderij een stukje van dat Hubertusbrood kreeg, want dat beschermde tegen dierziekten. Een dierenarts was dan overbodig. Bij de koeien en de varkens was dat

nog wel te doen, maar hoe zorg je dat elke kip een stukje van dat brood kreeg? In gedachten verzonken in dat hok, elke kip apart een stukje brood gevend, liet ik de deur open staan, en toen er één kip over de drempel was volgden er meer. Het was een hele klus om later die dag met zijn allen die kippen, die overal zaten, terug in het hok te krijgen. Dit verhaal als metafoor voor de veehouderij doortrekkend kom ik bij een volgend beeld. We zitten allemaal aan vergadertafels te bespreken hoe we een volgende keer die kippen weer terug kletsen in dat hok. Met extra voer, met onze hond, de buurt erbij halen enz. enz. Totdat iemand op het lumineuze idee komt en zegt: **houd die deur dicht!**

Met betrekking tot de problematiek van de veehouderij is dat de haven van Rotterdam, waar een grote hoeveelheid stikstof in de vorm van veevoer het land binnenkomt. **Doe die deur dicht!**

De mineralenbalans

Die olifant in de kamer in het rapport van de WUR wordt niet bij de flaporen gepakt. Slechts zijdelings benoemd.

De input van stikstof² in Nederland in de vorm van veevoer en kunstmest gaat - elk jaar - voor 44% verloren, waarvan 2/3 deel naar de bodem en 1/3 deel naar de lucht (2021). Het eerste heet het nitraatprobleem en het tweede is bekend als het stikstofprobleem in de vorm van ammoniak.

Aangezien elk pondje ook op nationaal niveau door het mondje gaat, moet Nederland op dieet. Dan komt er minder uit het kontje. Volgens mij is de achterkant van het beest per definitie end-of-pipe en we weten dat end-of-pipe-oplossingen niet werken. Dus dicht die kraan. Geen import van veevoer meer via Rotterdam en geen input van kunstmest, dat naast de verwoesting van de bodem, en watervervuiling ook nog eens klimaatschadelijk is.

Verder is het WUR-rapport een verhaal van “wat kun je?” En niet van “wat wil je?”. De vraag die meestal wordt overgeslagen. Het rapport ademt meer: “we moeten, want het kan niet anders”. Als we nou eens als doel nemen, dat we willen leven in een gezonde leefomgeving, waar het prettig toeven is. En ook met dat vooruitzicht voor ons nageslacht. Hier wreekt zich de te smalle benadering van het rapport. Het gaat over landbouw, voedsel en natuur; niet over humane gezondheid. Dat kan omdat de WUR een visie geeft n.a.v. bestaande studies. Zo ook schetst het

rapport wat er zich allemaal aandient in het krachtenveld en ziet men dat de landbouwkundige, ecologische, economische en maatschappelijke grenzen bereikt zijn. En komt met de conclusie dat het tij gekeerd moet worden. Dat wel. Gelukkig. Eindelijk.

Naast het feit dat ik de mineralenbalans en de humane gezondheid mis in het geheel nog een paar punten die me opvallen:

- **Landbouw en natuur scheiden of verweven?** Die vraag wordt opgeworpen. Het rapport gaat hier genuanceerd mee om. Hoogproductieve landbouw (sparing) op goede gronden met een goede watervoorziening, op minder productieve gronden meer natuurinclusieve landbouw (sharing) en natuurontwikkeling op gronden die ongeschikt zijn voor landbouw (sparing). Oei!

Dit gaat er vanuit dat “sparing” überhaupt mogelijk is. En dat is het niet. Ook buiten de landbouwpercelen treffen we meststoffen en bestrijdingsmiddelen aan. Daar doet men dus al aan sharing, maar dan wel: ik een beetje meer dan jij. Dit kan alleen als die stoffen niet gebruikt worden en dan noem je een dergelijke landbouw gewoon sharing.

En om de slechtere gronden alleen voor natuurontwikkeling te bestemmen is een bedenkelijke stelling om drie redenen:

- 1 De kruimeltjes die van de tafel vallen zijn voor de natuur. Ook op de betere, rijkere gronden is een verbetering van de biodiversiteit gewenst. Immers, het kachelt overal terug uit.
- 2 Eén van de voorwaarden van het herstel van de biodiversiteit is het herstel van verbindingen. Er dient dus een sterk ruimtelijk casco te komen voor de natuur. Dat casco dient voorrang te hebben op hoe je de gronden een functie geeft. Dit

principe is niet onderhandelbaar, tenzij er ook verbindingzones dwars over snelwegenaangelegd mogen worden (Sic!).

- 3 De insteek van sparing en sharing roept de discussie op, op welke schaal hieraan uitvoering moet worden gegeven. Op nationale schaal zou je dan bijvoorbeeld moeten zeggen: sharing, doe dat maar op dat klapzand in Brabant(en elders) en in de veenweidegebieden. En op de goeie productiegronden paring (wat niet bestaat: zie hiervoor); dus op de klei. Ik zie de trekkers uit Brabant al gestart worden.

Als je gemeenten de ruimte geeft dit toe te passen, wordt het een rommeltje, want hoe is dan de relatie met aanliggende gemeenten? En er is een grote interpretatievrijheid. Dus op een hoger planniveau.

- Geurhinder. Toen de Wet Stankemissie Veehouderijen ophield te bestaan en in 2007 de Wet geuremissie Veehouderij van kracht werd begon het pas echt te stinken. Dit is heel vervelend voor de burgers en ziekmakend. Pas na de uitspraak van de rechtbank in Den Haag³, waardoor de Staat bij zeer veel stank aansprakelijk gesteld kan worden, lijkt er een begin van een kentering aan te komen. Dit aspect komt in het

rapport niet aan de orde. Ook niet bij het bereiken van de maatschappelijke grenzen.

- Innovatie door middel van techniek houdt gewoon op. De laatste gerechtelijke uitspraak⁴ laat ook zien dat de techniek als panacee voor het verduurzamen van de veehouderij – ook voor varkens- en pluimveehouderijen – een doodlopende weg is.

De vergadertijd om de kippen via tal van overlegcircuits terug in het hok te praten, is om. De deur moet dicht.

En eigenlijk klinkt dit ook door bij de conclusies en aanbevelingen van het rapport. Men komt op de universiteit in Wageningen achter iets, wat wij al lang wisten.

Conclusies WUR

Men geeft aan (mijn woorden): ga niet uit van bulkproductie, houd alleen dieren om niet-humaan te consumeren producten te verwaarden, stuur op plantaardige consumptie door de burger, herstel de natuur en geen strikte hantering van de begrippen scheiden of verweven.

Aanbevelingen

Ga voor de lange termijn en laat de hoop op een “technologische verlossing” varen. **Mijn eindoordeel: kôis kôijer! (=goed)**

¹ <https://www.wur.nl/nl/nieuws/zes-knopen-doorhakken-voor-een-nieuwe-visie-op-landbouw-voedsel-en-natuur.htm>

² <https://www.clo.nl/indicatoren/nl0094-stroomschema-stikstof-en-fosfor>

³ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#/details?id=ECLI:NL:RB-DHA:2022:9119>

⁴ <https://www.raadvanstate.nl/actueel/nieuws/oktober/negen-uitspraken-over-natuurvergunningen/>

De kievit als spiegel voor de mens

Weidevogelgroepen Land van Cuijk

Van de ongeveer 300 soorten vogels in Nederland geven er een aantal de voorkeur aan een open weidelandschap. Met die vogels gaat het niet zo best, ook niet in het Land van Cuijk. De weidevogels worden geteld en beschermd door weidevogelgroepen. Maar dan moeten er wel weidevogels zijn. In dit artikel bekijken we het wel en wee van de kievit.

Tekst: Kees de Bruijn / Foto's: Brabants Landschap

Oorzaak en gevolg

De kievit houdt van vochtige insectenrijke en kruidenrijke weilanden. Na de tweede wereldoorlog kwam kunstmest en kwamen veel koeien. Er werd intensief geboerd. Het insectenrijke grasland werd grasfalt (= frequent gemaaid eenvormig hooiland) en het aantal kieviten slonk zienderogen. De kievit is hard op weg om uit het Nederlandse landschap te verdwijnen. De oorzaken zijn complex en grijpen op elkaar in. Het traditionele landschap is verdwenen en er zijn ook veel woonwijken, bedrijventerreinen, vakantieparken en wegen gekomen. De leefomstandigheden in de overgebleven weidegebieden is voor dieren sterk verslechterd. De grondwaterstand is te laag, de grond is te hard, er is voornamelijk één soort gras zonder bloemen en zonder insecten en er is (vooral sinds het afschaffen van het melkquotum in 2015) een koeienexplosie.

Nestsucces

Het nestsucces van beschermde nesten van vogels van het open boerenland is tussen 2012 en 2020 afgenomen van 60% tot ongeveer 40%. Dit meldt het CBS op basis van analyses, in samenwerking met Sovon Vogelonderzoek Nederland. Ruim 25% van de nesten van deze grondbroeders, waaronder de kievit, wordt door middel van agrarisch natuurbeheer beschermd tegen maaien, mesten en beweiden. Onderzoek toont echter aan dat ondanks agrarisch natuurbeheer de overlevingskansen van uit het nest gekomen kuikens de afgelopen jaren zijn afgenomen. Mede als gevolg van het dalende nestsucces en de lagere overlevingskansen van de jongen, nemen de populaties van boerenlandvogels al decennia in omvang af. Daar komt bij dat de overheid vooral geld inzet in kerngebieden waar succes op bescherming het grootst is. Op zandgronden in Brabant is dat niet het geval. De Beerse Overlaat ligt op kleigrond en daar liggen beheermaatregelen voor weidevogels.

In de maanden mei en juni worden er in Nederland momenteel tussen de 20.000 en 25.000 kievitsnesten gevonden (150.000 in 1960). Dat wil echter niet zeggen dat alle kuikens overleven en dat jonge kieviten volwassen worden.

Kievitkuikens zijn nestvlinders en moeten zodra ze uit het ei gekomen zijn hun eigen kostje verzamelen. Dat voedsel (insecten) is erg schaars. Bovendien kunnen de kuikens zich door het dichte eenvormige gras maar moeilijk bewegen.

En als er wel een redelijk goed leefgebied is, wordt het voortbestaan van de kieviten die nog over zijn in Nederland bedreigd door roofvogels, vossen, huiskatten, marters, reigers, maaimachines, slagregens, droogte en pesticiden.

Weidevogelgroepen

Met name vrijwilligers van weidevogelwerkgroepen proberen al jaren het tij te keren. Samen met agrariërs die zich het lot van de vogels aantrekken gaan vrijwilligers iedere lente de velden in om te zoeken naar nesten en om het gedrag van de vogels te monitoren. Zo ondersteunen ze de boeren zodat die rekening kunnen houden met de vogels. Er zijn twee weidevogelgroepen in het Land van Cuijk. Eén in Sint Anthonis en één in Cuijk.

Er zijn meerdere andere vogelgroepen in het Land van Cuijk die zich onder andere focussen op erfvogels en uilen. Zoals de uilenwerkgroepen in Cuijk/Haps, De Maasheggen, Boxmeer en IVN Grave die zich bezighouden met het beschermen van steen- en kerkuilen, onder andere door het plaatsen van nestkasten.

Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

Ook veel boeren zien met pijn in het hart hoe de vogels van hun land verdwijnen en willen daar graag iets aan doen, maar dan moet het wel financieel haalbaar zijn. ‘Weidevriendelijk’ beheer kost namelijk geld. Een hogere waterstand en gras vol met bloemen, kruiden en insecten is goed voor de vogels, maar de boer loopt inkomsten mis door een lagere melkproductie. Door de inzet van agrarische natuursubsidies, worden deelnemers grotendeels gecompenseerd voor hun inkomsten welke zij zouden hebben bij intensief gebruik.

Hierdoor kunnen deelnemers zonder teveel derving van inkomsten een stap terug zetten qua intensievere landbouw en zich extra inzetten voor het weidevogelbeheer.

Al sinds 1975 worden beleidsprogramma’s voor weidevogels uitgevoerd, waarbij reservaten zijn aangekocht en ingericht voor weidevogels en (agrarisch natuur) beheerovereenkomsten zijn afgesloten met boeren. In 2016 is het subsidiestelsel Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) in werking getreden, met als doel effectiever en efficiënter agrarisch natuurbeheer, het versterken van leefgebieden van doelsoorten, nauwere samenwerking in het gebied en lagere uitvoeringslasten.

Het aantal broedvogels is (logischerwijs) hoger op locaties met beheer dan op locaties zonder beheer. Maar ondanks die maatregelen nemen de aantallen van de meeste weidevogelsoorten nog steeds onrustbarend af.

Naast de beheerpakketten zijn er ook adviezen geformuleerd over maaien, beweiden, ruige stalmest uitrijden, welke voor een deel inpasbaar zijn binnen veldwerkzaamheden.

Een lichtpuntje

Ondanks alle inspanningen loopt de weidevogelstand nog steeds terug, maar gelukkig zijn er ook lichtpuntjes. In de gebieden die geschikt gemaakt zijn voor weidevogels en bij sommige boeren die in hun bedrijfsvoering rekening houden met weidevogels lijken de aantallen te stabiliseren.

KALENDER WEIDEVOGELBEHEER

Maand	Phase	Vogels	Maatregelen
Februari	Aankomstfase	Aankomst vogels naar de broedgebieden Opzetten van een goede broedmilieu	
Maart	Aankomst en vertijgingfase	Aankomst vogels naar de broedgebieden Opzetten van een goede broedmilieu Reguliere maairotatie Strooischaafrotatie	
April	Vertijging en broedfase	Bewaken vertijging Strooischaafrotatie Bewaden	
Mei	Broed- en kuikentfase	Broeden Fosfagieren met kuikens Schuilen voor graas	
Juni	Broed- en kuikentfase	Broeden Fosfagieren met kuikens Schuilen voor graas	
Juli	Kuiken- en trekvoorbereidingsfase	Fosfagieren met kuikens Schuilen voor graas Opzetten van een trekroute Vogels gaan op trek	
Augustus	Trekvoorbereidingsfase	Opzetten van een trekroute Vogels gaan op trek	
September-Januari	Evaluatie en voorbereidingsfase nieuw seizoen	Vogels gaan op trek	

MAATREGELLEN

- Algemeen: Broedmilieu verbeteren
- Maai- en beweideadvies: Niet berijden, maaien of afwerken op tijd werken met maai- en beweideadvies
- OP DEELARBAAL:
 - Maairotatie met maai- en beweideadvies
 - Extensieve (lage) beweiding met maai- en beweideadvies
 - Extensieve (hoge) beweiding met maai- en beweideadvies
 - Maai- en beweideadvies
- TOCH MAAIEN? DAN:
 - Maairotatie met maai- en beweideadvies
 - Alleen maaien in combinatie met voldoende grasland in de buurt
- Geen wafelingen uitvoeren!

Vogelbescherming Nederland

Bij boeren die overgaan op natuurinclusieve landbouw (zonder pesticiden) en met een Kievit-vriendelijk maaibeeld zijn de overlevingskansen van deze weidevogel hoopgevend.

Het belang van weidevogelgroepen

Het tellen en observeren van Kieviten betekent ook het aandachtig kijken naar de wonderen van de natuur. Dit kijken is daarom een mogelijke uitweg uit onze onverschilligheid ten aanzien van de verdwijning van de natuurlijke wereld.

Door het nauwkeurig bekijken van onze leefomgeving zien we al snel de enorme impact die de mens heeft op de natuur. De alertheid van, als voorbeeld, weidevogelgroepen op de veranderingen van de natuur in onze eigen leefomgeving biedt misschien wel een goede uitweg uit onze laksheid ten aanzien van het veranderende klimaat. Deze aandacht voor ogenschijnlijk kleinschalige veranderingen (steeds minder Kieviten) maakt de problematiek invoelbaar. Klimaatverandering gaat dus ook over de Kievit, die langzaam uit onze weiden verdwijnt.

Ook de weidevogels houden de mens zo een spiegel voor: hoe gaan we om met de aarde. Ze brengen de biodiversiteitscrisis en de crisis van de landbouw goed voor het voetlicht.

Ondanks het feit dat al sinds 1975 beleidsprogramma's voor weidevogels worden uitgevoerd, waarbij reservaten zijn aangekocht en ingericht voor weidevogels en (agrarisch natuur) beheerovereenkomsten zijn afgesloten met boeren, nemen de aantallen van de meeste weidevogelsoorten nog steeds onrustbarend af.

Hans van Stiphout is sinds de oprichting in 1999 lid van weidevogelgroep Sint Anthonis. In dat jaar telden en beschermden 15 leden de weidevogels. Momenteel telt de groep nog twee leden.

Hoe komt dat zo?

“Omdat er weinig te tellen valt. Vorig jaar heb ik een potentieel interessant gebied tussen Landhorst en Wanroij gemonitord. Welgeteld één Kievitsnest heb ik gevonden. Twintig jaar geleden telden we in bijvoorbeeld Rijkevoort nog meer dan 20 Kievitsnesten. Nu is daar niets meer.”

Waar zijn die Kieviten gebleven?

“Vooral door de verdroging van de zandgronden én door de intensieve veehouderij zijn ze uit onze regio verdwenen. Daar komt nog bij dat Kieviten niet van eentonig grasland houden, daar kunnen ze niet genoeg voedsel vinden en daar vindt de vos de nesten heel gemakkelijk. Weidevogels gedijen het beste in bloemrijke en kruidenrijke graslanden, bemest met vaste mest. Maar waar vind je dat hier nog..... dus brengen de paar Kieviten die hier nog zijn hun jongen noodgedwongen groot in maïsland, maar dat is ook geen ideaal leefgebied voor steltvogels”.

En de andere soorten weidevogels?

“Als je geluk hebt zie je wel eens een gele kwikstaart of een veldleeuwerik. De grutto en de wulp zie je niet meer. Scholeksters wel, maar die nestelen op steentjes, dus op platte daken.”

Stoppen jullie dus binnenkort als weidevogelgroep?

“Nee hoor, daar is het spotten en beschermen in de vrije natuur veel te leuk en te interessant voor. En we hebben ook contact met boeren om ze te adviseren over erfvogels. Nestkasten voor mussen en voor uilen, broedplaatsen voor zwaluwen”.

Proficiat dan met jullie 25-jarig jubileum volgend jaar. Nog wensen?

“Wensen? Dat het beter gaat met de weidevogels natuurlijk! En als ultieme geheime wens een drone met warmtesensor, zodat er snel te zien is waar de dieren zich bevinden. Maar zo'n drone is duur. Dus dat zal voorlopig wel een wens blijven en zonder drone kan het ook”.

Koetje: Boe!

Beste collega-schrijvers,

Verhalen doen ertoe!
Ze kleuren ons wereldbeeld en geven er vorm aan.

Een van de meest favoriete onderwerpen in boeken voor peuters en kleuters is de boerderij. Geen moderne boerderij, maar een met vrolijke kalfjes, biggen, lammeren en kuikentjes. Schattig, nietwaar? En wat dacht je van die stoere tractor waar de boer zijn pleziertochtjes mee maakt?

En zo implanteren we een onuitwisbaar beeld in het kinderebrein; een beeld van een pastorale idylle van het boerenleven. Ik heb er zelf ook aan bijgedragen, met de Ethiopische koe en geitin 'Miny zoekt een thuis' en een hok vol kippen in 'We gaan niet'. Zo creëren we een liefde voor het leven. Boeken hebben ons leren houden van de boer. Dat hebben we het afgelopen jaar wel gemerkt. Massaal schaarden mensen zich achter het boerenbedrijf. We zijn 'trots op de boer', want zonder boer krijgen wij geen voer.

Welke boer?

Maar over welke boer gaat dat? Je hebt ze in soorten en maten. Een derde van hen leeft onder de armoedegrens; anderen hebben een bedrag met zeven of meer cijfers op de bank staan. We kennen een groeiend aantal biologische boeren, maar hun pogingen om circulair in harmonie met hun grond te leven worden teniet gedaan door de negatieve effecten van winstgedreven landbouw van de grote productieboerderijen.

Onze bodem verzakt, omdat het grondwater kunstmatig laag gehouden wordt ten faveure van grootschalige, gemechaniseerde landbouw. Chemische gewasbescherming doodt het leven boven en onder de grond, in samenwerking met de gigantische overdaad aan stikstof. Die stikstof komt grotendeels van de kunstmest en het

energierijke veevoer. Kunstmest waarvoor de grondstoffen van ver worden aangevoerd en die in een gasslurpend proces wordt geproduceerd. En veevoer dat voor een aanzienlijk deel afkomstig is van de sojaplantages in Brazilië. 'Mogelijk gemaakt' door de CO₂-verwoestende ontbossing van het Amazonegebied. De methaanuitstoot van onze veestapel doet een flinke duit in het zakje van de broeikasgassen. En dan heb ik het nog niet eens gehad over wat er met al die schattige kalfjes, biggen, lammeren en kuikentjes gebeurt: in 2022 werden in Nederland bijna 538 miljoen dieren geslacht.

Voor alle duidelijkheid: dit is geen woke potje 'boeren afkatten'. De meesten zijn slechts een kleine speelbal in het grote wereldvoedselsysteem. Zij worden in een wurggreep gehouden door het bedrijfsleven dat de spelregels bepaalt: de veevoederindustrie, kunstmestfabrieken, bestrijdingsmiddelenindustrie, dierenfarmacie, voedselindustrie, onze supermarkten en de (boerenleen) banken. En niet te vergeten: hun aandeelhouders. En dat gebeurt op een gigantische schaal. Zo wordt de wereldwijde graanhandel beheerst door slechts vier multinationals, die samen de prijs van het graan manipuleren met maar één doel: winstmaximalisatie. Het kleine Nederland speelt een belangrijke rol in dit hele sys-

teem. ‘Wij’ zijn de een-na-grootste voedslexporteur ter wereld. Om dat in stand te houden gaf onze overheid decennialang ruim baan aan deze bedrijfstak. Niet alleen met (vaak zwalkend) beleid, maar ook met het verstrekken van subsidies, waar vooral de grote, winstgevende boerenbedrijven van profiteren. En door overheidsgefinancierde reclamecampagnes voor het eten van vlees. Willens en wetens schoof de ene na de andere regering onvermijdelijke, pijnlijke keuzes voor zich uit. En nu zitten we midden in een stikstof-, bouw-, biodiversiteits- en klimaatcrisis (waar uiteraard niet alleen de landbouwsector verantwoordelijk voor gehouden kan worden, maar daar wel een groot aandeel in had/heeft).

‘De boeren’ zijn dus niet het grootste probleem. Zij zitten niet alleen klem tussen de agro-industrie en de bank, maar vangen ook de eerste lichamelijke klappen van hun eigenbedrijfsvoering op. Er zijn sterke aanwijzingen dat de constante blootstelling aan ammoniak en pesticiden tot gezondheidsproblemen leidt – van autisme bij hun kinderen tot kanker, vervroegde alzheimer en andere kwalen bij volwassen boeren. Ai.

Mijn betoog dreigt te ver af te dwalen.

Ter afronding: de aarde is rijk en veerkrachtig genoeg om alle acht miljard mensen te voeden, maar dan moeten we het wereldvoedselsysteem wel grondig aanpassen. Het moet eerlijker en duurzamer.

Verhalen doen ertoe! Terug naar mijn eigenlijke doel: ik roep jullie – collega-schrijvers – op om te reflecteren op je rol in onze samenleving; een samenleving die zich voor gigantische uitdagingen gesteld ziet.

Onze toekomst is onmiskenbaar aan het veranderen. Welke kant dat opgaat, is nog in nevelen gehuld. Maar wij kunnen er met onze verhalen richting aan geven.

Daarin is geen plaats voor die niet (meer) bestaande idylle vol biggetjes en lammetjes. We schrijven tegenwoordig ook geen enthousiaste verhalen meer over slavernij, ons koloniale verleden, missionarissen en zendelingen die de ongelovigen in Afrika bekeerden of ‘Zwarte’ Piet. Onze lezers, hun ouders en het onderwijs hebben dat achter zich gelaten. En in hun kielzog ook de uitgeverijen en boekhandelaren. Tijden veranderen. En onze verhalen moeten met hun tijd meegaan. Of liever nog: de nieuwe tijd mee vormgeven.

Waar moeten je nieuwe verhalen dan wel over gaan? Dat hoef ik je niet te vertellen. Daar ben je creatief genoeg voor.

Gerard Sonnemans

Postbus 95928
2309 CX Den Haag

Bezuidenhoutseweg 62
2594 AW Den Haag

Telefoon (070) 3150150
Fax (070) 3150195

V

Stichting Advisering Bestuursrechtpraak
voor Milieu en Ruimtelijke Ordening

Raad van State
Afd. BRR

Ingekomen: 24 MEI 2007

Bevandeld DD. Schuyt

Paraaf:

AAN: De Voorzitter van de Afdeling
bestuursrechtpraak
van de Raad van State

M.L.v.C.
Milieuvriendelijke Land- en Tuinbouw
"de naam is het best van een ander gebied"

Aan: **De afdeling
bestuursrechtpraak van de
raad van State
Postbus 20019,
2500 EA, Den Haag**

Dit betreft: **WV0701**

Uw kenmerk: **200608/171M3** SE /Subst: **18 januari 2007**
Saxi Adviseurs Milieurecht G in
Wierse ringvoedselbedrijf

Trajectred: **Planologische toezichting Schorsing WML Houtenland Wierse**
Onderwerp: **Houtzetting Schorsing Milieuvetgeving Bovenbond Wierse**

COLUMN: Elke mening telt

Column door Wygard Braspenning

Maar dan moeten we wel eerst even definiëren wat we onder ‘een mening’ verstaan. Geen overbodige luxe, in dit tijdperk van sociale media en talkshows, waar scoren vaak belangrijker lijkt te zijn dan een evenwichtige benadering van welk onderwerp dan ook. Een mening is pas een mening als er sprake is van een controleerbare onderbouwing van diezelfde mening. Onderbuikgevoelens uiteten is iets anders: geroeptoeter. Zie Henk Kamp, die ondanks onderzoeken die uitwezen dat de overgrote meerderheid van de aanvragers van de kindertoeslag hun aanvraag netjes invulden en er van fraude maar zeer weinig sprake was, tegen zijn ambtenaren zei: ‘maar het gevoel in de samenleving is anders’. Tja, dan houdt het op. Onderbuikgevoelens zijn moeilijk te weerleggen, juist omdat het onderbuikgevoelens zijn.

Een mooi voorbeeld stond in de Volkskrant van zaterdag 14 oktober jl. Natuurredacteur Jean-Pierre Geelen opende met de vraag: ‘heeft de jacht enige wetenschappelijke grond?’ Aanleiding: de opening van het jachtseizoen op 15 oktober, nu ook voor fazant, houtduif en (op drie provincies na) de haas. Door de vele ontheffingen van provincies zijn sommige dieren het hele jaar door het haasje. Uit de hoek van de jagers is het meest gehanteerde argument: wild moet ‘beheerd’ worden. Zwakke en zieke exemplaren kunnen maar beter worden afgeschoten. Dat zou beter zijn voor de gehele wildstand. Is er enige wetenschappelijke grond die dat rechtvaardigt? Noorse en Wageningse onderzoekers deden daar uitgebreid onderzoek naar. Uitkomsten: concurrentie met collega-jagers en het naderende einde van het jachtseizoen waren veel belangrijkere factoren om dieren af te schieten dan de toestand van het dier.

‘De wetenschap heeft de jacht vakkundig afgeknald. Tijd om ons van dit lijden te verlossen’.

Ook zijn er talloze beelden van misstanden, gefilmd door actiegroepen tegen de jacht. De jagers roepen dan: ‘dat zijn incidenten’. Maar de beelden liegen niet: het zijn er teveel om nog van incidenten te kunnen spreken. Het is een structureel verschijnsel. Ook de Wageningse onderzoeker Edgar van der Grift beklagde zich in een vakblad over de gebrekkige wetenschappelijke onderbouwing van het veronderstelde belang van de jacht. ‘Faunabeheerders zijn vaak gretig met afschieten, maar het exacte doel en eventuele alternatieven om dat te bereiken ontbreken veel te vaak.’ Een ander ‘argument’ uit jagerskringen is dat de jacht zou leiden tot minder wildaanrijdingen. Dat is onjuist, blijkt uit een rapport over de Veluwe van 2021. Wat wel werkt is een snelheidsbeperking voor de uren waarop het wild het actiefst is. Afschieten komt in feite neer op dweilen met de kraan open. Na afschot komen er van buiten het gebied weer nieuwe dieren om het vrijgekomen territorium te bezetten.

In de Amerikaanse staat Wisconsin leidde de komst van de wolf tot ander gedrag van herten, waardoor het aantal botsingen met auto’s met 24% afnam. Desondanks klinkt in Europa de voorspelbare roep om het afschieten van de wolf.

‘De wetenschap heeft de jacht vakkundig afgeknald. Tijd om ons van dit lijden te verlossen’.

(bron: de Volkskrant van 14 oktober 2023)

Het duurzaamheidsdenken bij grote bedrijven

Door Kees de Bruijn

Meer dan driekwart van de inwoners van Nederland verzucht dat ze zelf niet veel kunnen doen om de klimaatcrisis op te lossen. “Pak eerst de grote bedrijven maar eens aan”, wordt dan vaak gezegd. Nu grote bedrijven vanaf januari 2024 moeten gaan rapporteren over hun impact op het milieu en de maatschappij, zullen nieuwe richtlijnen de klimaatbescherming bevorderen. Het zal vertrouwen bevorderen en een positieve stimulans creëren voor alle bedrijven om verantwoordelijkheid te nemen. Dat is de theorie tenminste.

De informatie die bedrijven nu publiceren over duurzaamheid laat vaak te wensen over. Relevante informatie ontbreekt of is niet volledig of niet voldoende transparant tot stand gekomen. En is vaak moeilijk te vinden, te lezen en te vergelijken. Dat komt de betrouwbaarheid van een bedrijf niet ten goede. Om de kwaliteit van de informatie over duurzaamheid op hetzelfde peil te brengen als de financiële informatie over een bedrijf, wordt de CSRD ingevoerd. De CSRD maakt deel uit van de bredere Europese duurzaamheidsregelgeving, bekend als de Green Deal, die tot doel heeft de EU-economie tegen 2050 duurzamer en klimaatneutraal te maken.

Duurzaamheidsrapportages CSRD staat voor Corporate Sustainability Reporting Directive. Dit zijn richtlijnen voor zakelijke duurzaamheidsrapportages. Milieugerelateerde openbaringen dus.

Dit gaat gelden voor bedrijven die meer dan 40 miljoen euro omzet per jaar, meer dan 20 miljoen euro op de balans of meer dan 250 werknemers hebben. Bij meer dan 500 werknemers en 150 miljoen euro omzet moet er ook gerapporteerd worden over de inspanningen om negatieve effecten op mensenrechten in de waardeketen tegen te gaan.

Er zijn bijna 7.000 bedrijven in Nederland die vallen onder de werking van de CSRD. Dit is rond 0,5% van het totale bedrijfsleven. De CSRD-richtlijn is niet van toepassing op overheidsinstellingen en ook verenigingen en stichtingen zijn momenteel uitgesloten van de CSRD.

Waar gaat de CSRD over?

De CSRD gaat onder meer om de volgende zaken:

1. Rapporteren over materiële duurzaamheidsontwikkelingen die leiden tot mogelijk financiële risico's voor het bedrijf, zoals grondstoffenschaarste, extreem weer en transitierisico's;
2. Rapporteren over ecologische en sociale materiële impact van het bedrijf op mens en milieu, zoals biodiversiteitsverlies en mensenrechtenschendingen in de keten;
3. Het meten van langetermijndoelstellingen;
4. Naast financiële informatie over immateriële zaken neemt de richtlijn ook niet-financiële indicatoren zoals sociaal kapitaal op;
5. Verplichte externe accountantscontrole.

Waarover moet worden gerapporteerd?

In het kader van de CSRD moeten bedrijven rapporteren over een reeks duurzaamheidskwesties, waaronder:

1. Milieukwesties, zoals de uitstoot van broeikasgassen, het gebruik van hulpbronnen en vervuiling van grond, lucht en water.
2. Sociale kwesties, zoals werknemersrechten, gezondheid en veiligheid, diversiteit en inclusie.
3. Bestuurskwesties, zoals anticorruptie maatregelen, diversiteit van de raad van bestuur en beloning van leidinggevend.

Te verwachten voordelen

De CSRD zal naar verwachting verschillende voordelen opleveren:

1. Verbeterde transparantie en vergelijkbaarheid van duurzaamheidsinformatie
2. Bedrijven aanmoedigen om duurzaamheid te integreren in hun bedrijfsmodellen en besluitvormingsprocessen
3. Ondersteuning van de transitie naar een duurzamere en klimaatneutrale economie.
4. Greenwashing wordt voor een deel tegengegaan.

Andere voordelen

Veel bedrijven weten dat deze wetgeving eraan komt, maar weten niet wat ze ermee moeten doen. Er zijn bedrijven die steen en been klagen (te duur - te ingewikkeld - te snel - niet uitvoerbaar - een 'ver van mijn bed show'), maar bedrijven hebben ook zelf voordeel bij de CSRD. De verplichte duurzaamheidsrapportages zullen het voor beleggers namelijk gemakkelijker maken om de duurzaamheidsprestaties van bedrijven te vergelijken. Bovendien zijn bedrijven die kiezen voor een duurzaam bedrijfsmodel veerkrachtiger en beter opgewassen tegen onverwachte marktontwikkelingen en klimaatverandering. En het biedt nog extra kansen. Zoals het verbeteren van de marktpositie en bedrijfsimago, het vinden van nieuwe medewerkers en zelfs kostenbesparingen. Daarnaast kan een bedrijf een interessante partner voor overheden en investeerders worden; zij werken het liefst samen met bedrijven die duurzaam ondernemen.

Aan de slag

De meeste grootbedrijven zien steeds meer de pure noodzaak om zich in te zetten voor een schonere, groenere leefomgeving. Ambities zijn er wel, maar hoe pakken ze het vergroten van bijvoorbeeld biodiversiteit in de praktijk aan? En hoe maken ze een duurzaam plan meetbaar? Er gaat nog veel water door de Maas voordat we niet meer hoeven te roepen dat eerst grote bedrijven, maar eens moeten worden aangepakt.

Waar zijn we mee bezig?

Door Theo Wijnhoven

Voorordat deze uitgave Bladgroen heette, was er de Info. Een logische naam als je een blaadje naar de leden wilt sturen om de activiteiten van de club onder de aandacht te brengen. Steeds meer verschenen er artikelen waarmee we jullie op de hoogte wilden brengen van wat ons in de praktijk, in de regio en in de media opviel en we als interessant voor de leden inschatten. De logische stap naar een andere naam en benaming, namelijk magazine, werd gemaakt.

Wellicht dat daarmee wat weinig aandacht gegeven werd aan de activiteiten waar we zo druk-druk-druk mee zijn. Uiteraard doen we verslag in de jaarvergaderingen en maken we een jaarverslag, en zetten dat op onze website. We publiceren veel meer op onze website. Dat kost tijd, maar levert ook tijd op. Door onze projecten goed bij te houden op de site, kunnen we het zelf als informatiebron gebruiken. Bovendien verwijzen we bijvoorbeeld journalisten en anderen die informatie nodig hebben naar die website. Toch heb ik het idee dat we op de geschetste manieren een aantal van onze leden niet echt bereiken. Vanuit dat idee leek het zinvol om dit artikel te schrijven. Beginnend met het aanstippen van de projecten die op de website staan. Aanstippen, omdat je op de website meer informatie vindt.

De Dommelsvoort oftevel de Kraaijensbergse Plassen, ook wel toeristische poort van Land van Cuijk. Dat loopt al lang, er zijn heel wat hoorzittingen geweest, we hebben een zienswijze bij de provincie ingediend. Overleg en contact hebben we met actieve mensen die een milieuvriendelijke ontwikkeling voorstaan.

De zogeheten Flessenhals bij Oeffelt. Omdat we met het gegeven zitten dat er in de toekomst vaker wateroverlast via de Maas zal ontstaan, is geconstateerd dat bij de brug Oeffelt-Gennep de doorgang voor het water te smal is. Er is in het verleden al flink wat klei weggehaald, en dat heeft behoorlijke invloed op het gebied. Verdere ingrepen zullen voor het karakter van dat gebied, en daarmee de natuur, nog meer gevolgen hebben. Het valt niet mee om daar met de provincie tot overeenstemming te komen, vooral als je de natuur belangrijk

wilt laten zijn. Maar de aanhouder wint, aanhouden kost wel tijd.

Voor wie het gebied kent: de betoncentrale aan de Maas bij Boxmeer was ten eerste lelijk en ten tweede hoort een dergelijk bedrijf niet op die plaats. Na jaren probeert de nieuwe eigenaar op basis van geclaimde oude rechten nieuwe activiteiten te ontplooiën. Die rechten zouden dan een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet moeten opleveren. Het gaat dan bijvoorbeeld over stikstof. In mei kregen we van de bestuursrechter gelijk. Hoger beroep gaat volgen.

Niet-gebruikte vergunningen. Er is in het Land van Cuijk al jaren sprake van agrarische bedrijven die een vergunning hebben waar geen gebruik van wordt gemaakt. Om grip te houden op de kwaliteit van de leefomgeving en de natuur is het belangrijk dat deze vergunningen worden ingetrokken. Dat doen gemeenten vaak niet, het kan en mag wel. Wij zijn al enkele jaren met een project bezig om intrekking te laten plaatsvinden.

Ook zoiets. Het komt regelmatig voor dat een gemeente (dus ook de vijf voormalige die nu het Land van Cuijk vormen) een vergunning voor activiteiten verleent waarbij er schade aan natuur en landschap ontstaat. Een dergelijke vergunning gaat dan vaak vergezeld van een verplichting tot natuurcompensatie, bijvoorbeeld het aanplanten van een aantal extra bomen. De controle door de gemeente op de naleving van die verplichting laat nogal te wensen over. Hierover hebben we al langere tijd contact met de gemeente. Kost tijd, gaat langzaam.

Co-vergister. In 2019 vraagt een agrarische ondernemer een vergunning aan voor verandering van zijn mestverwerkingsinstallatie. Volgens ons is/was er veel mis met die aanvraag. Bovendien is de overlast voor de omgeving aanzienlijk. Behalve een zienswijze tegen de aanvraagvergunning, vragen we ook om handhaving. Dat

laatste kan volgens de provincie niet, want als er geen vergunning is kunnen ze ook niet handhaven. Er volgde een hele procedure, met hoorzittingen en juridische kosten, waarover het zinvol is om op de site te gaan lezen. In het voorjaar van 2023 trekt de ondernemer de aanvraag in. Er komt daardoor geen gerechtelijke uitspraak. Als we door de rechter in het gelijk waren gesteld zouden we de griffierechten en de juridische kosten vergoed krijgen. Nu dus niet en dat is een stevige aanslag op onze financiën. De truc van de ondernemer is: hij vraagt een nieuwe vergunning aan. Wij keken toen in onze portemonnee en besloten dat we de financiële middelen niet hadden om opnieuw in procedure te gaan.

Een kwestie die al bijna twintig jaar speelt, is de manier waarop een agrarische ondernemer aan de Hoekstraat in Rijkevoort een onjuiste invulling aan de vergunning geeft. Waarbij het gevolg is dat aanwonenden veel overlast, uiteraard ook stank, hebben. De rechter heeft ons naar de onderhandelingstafel verwezen. De omgevingsdienst, de provincie, de gemeente, juridische adviseurs, de agrariër en wijzelf hebben heel wat uren overleg gehad, in coronatijd via het programma Zoom. Uiteindelijk is het vastgelopen en wachten we op de rechterlijke uitspraak.

We nemen deel aan diverse klankbordgroepen of commissies bij gemeente en waterschap. We hebben zelf een omgevingsvisie opgesteld. Dat heeft veel tijd gekost. In die klankbordgroepen hopen we onze inzichten in te brengen. Dat willen die organisaties ook, want burgerparticipatie is een belangrijk onderdeel van de aanstaande omgevingswet. Bij de gemeente krijgen we daarom ook ondersteuning om in gesprek met de ZLTO te gaan. Om elkaars standpunten te vernemen en te komen tot een gelijk uitgangspunt voor wat betreft de informatie.

Wij vinden het logisch, en zijn daar ook blij mee, als mensen ons weten te vinden bij vragen die ze hebben over ontwikkelingen

in hun omgeving. Soms is het voldoende om te verwijzen naar volgens ons betrouwbare juridische adviseurs. Het is namelijk het beste als mensen zelf acties kunnen ondernemen. Op de website staan bijvoorbeeld de gang van zaken rond De Kuilen in Mill en de Meissevoort in Gassel beschreven. Maar verdergaande adviezen of het aanklaarten van problemen bij de gemeente zijn regelmatig aan de orde. Bij mensen die overlast hebben van bijvoorbeeld stank. Een paar maal per jaar hebben we gesprekken met leden van het college van B&W. Ook maken we met een paar wethouders en ambtenaren meermaals en toertochtje langs locaties waarvan de problemen of mogelijkheden onder de aandacht gebracht moeten worden.

Door deze directe contacten wordt het steeds duidelijker wie we op het gemeentehuis mogen en kunnen aanspreken. Als het over handhaving gaat, bijvoorbeeld het vernielen van een landschapselement zoals een begroeide berm, is dat prettig. Dat wil niet zeggen dat het dan allemaal snel wordt opgelost. Alleen al het signaleren van dergelijke problemen en het contact leggen met de gemeente kost tijd.

Wat te denken van 'gewone' dingen van een vereniging. Tien keer per jaarbestuursvergadering, drie keer per jaar Bladgroen, contributieronde, contacten met andere organisaties, met name Brabantse Milieufederatie en Brabants Burgerplatform (BBP). Bij het platform is een van onze bestuursleden heel intensief betrokken.

Nog een advies ter afsluiting:
kijk eens op onze website MLVC.nl.
Dan zie je meteen waar we de laatste tijd
mee bezig zijn.

Ander advies: kom meedoen.

JAARGANG 44 - 3

Ontwerp en druk: dotkom design, Sint Anthonis